

F Á B I Á N L Á S Z L Ó

Békássy-koszorú

FERENC EMLÉKEZETE

itt járt egy ifjú elbolyongott
a kastélyból a vizekig
kék alkonyatban nádas zsongott –
a méla táj emlékezik

vagy lován vágatott a réten
patákkal tépett kikerics
föl-följajdul az őszi éden –
szelid pejko te is nyeríts!

sértés hajtotta bánat úzta
a kedvese árulta el
futott előle harci tűzbe –
vajon sirattad-e Noél?

megfakult gyász hervadt csokorban
megkéssett vers – kopott modorban

LEVÉL

Noél talán a bánat
megóv minden csatán
csókolhatod a számat
az öldöklés után
talán megőrzi testem
neked a tiszta vágy
vagy komor őszi esten
olvashatod néhány
szorongó költeményem
zaklatott jegyzetem
– túl merengő regényen
hogy mi voltál nekem

Északi Kárpátok, 1915. június 22.

DOBRONOUČ

nőtt benne dal nyílt benne ének
emelkedett volt büszke lélek

elégedetlenül a sorssal
menetelt együtt a kohorssal

srapnelektől rémüldöző lova
nem tágított a vonalból soha

verset mormolt tudván nem élhet
bármely nap hozhatja a véget

a nap mezőt fát rőtre festett
vérrel locsolta meg az estet

egy orosz akna rendbe rakta
ekként lett végül is ad acta

Két ember találkozik*

Minden dologban türhetetlen ellentmondás rejtőzik
Békássy Ferenc

Vannak tájak, vannak vidékek, amelyek jobban illenek, inkább megfelelnek bizonyos történetek irodalmi helyszínéül, mint mások, mint szokványosabbak, ha egyszer a szerző már a környezettel hangsúlyozni óhajt bizonyos hangulatot, miáltal az érzéketlen, részvétlen, ahogy mondani szokás: objektív természeti környezetet belerángatja valamiféle jelképiségbe – mintegy átruházva az érzéket, az érzékelhető, a sugalmazott kedélyállapotot, vagyis a belvilágot a külvilágra – olykor akár kozmikus jelenlétére apellálva, ami igaz lehetne, ha nem történnék általában árulkodó célzatossággal, gyermeketeg direktséggel (ó, a szentséges bukolika!), holott lehetne, illenék, hogy legyen keresetlen valóságosság, ha csak az nem tűnik föl keresettségnek, amit aprólékos tárgyszerűségnek, panteista szenvedélynek, hitvallásnak kell elkönyvelni, az istenkeresés másságának; abban a keresésben – természetesen – ugyancsak fölbukkan a táj mítosza, a kozmikus életérzés; de ha pontosan ebben a világrendben talált

* Békássytól kölcsönözve

magára az ember, még a legelidegenedettebbje is, ha tetszik, legföllebb ez utóbbi marados elégedetlenkedésével van benne jelen, azaz kivetített önmagával – döbben rá egyszer a bolondja maga –

kopár szigetek közt mint egy paradicsomkert – kezdődhet, noha a kopárság nyomában a sivárságot, a lelketlenséget tételezi, nem kétséges, az veszi körül mindennapjában mindkét felet, akik pedig Édenre vágnak, a teremtés bujaságára, amelyben fürdözhet a vágyakozó, igényes, ám magának való elme – túlkáprázott ábrándjaival, fölébecsült sérelmeivel, megsebzett múltjával, amelyet – akarata ellenére – belecipel jelenébe, jövőjébe sorssá túlozva, vereségnek imitálva (*ott, ahol szenvedni jó*), hiszen kellemes az a csöpp fájás, az életet tanúsítja, kirekeszti az érdektelenséget, följosgósít a nagyszerű kert birtokbavételére, miképpen B, örömet meghívta K-t, keresse föl vele/általa gyermekora varázsos díszletét, a kastély köré csempészett déli világot magnóliákkal, rhododendronokkal, az ősiség ginkójával, természetes vérbükkökkel, hatalmas tölgyekkel, lombos berkenyével, tüskés vadnarancssal, tarkálló somokkal, szélsuhogással, patakcsörgéssel és zuhogással a darálómalom felől, ahol a hirtelen mély és nyugtalan vízben pontyok, domolykók és menyhalak tanyáznak alant, fölöttük gyanútlan küszök, apró keszegek rajzanak, a part korhadozó tuskójából siklók sziszegnek – akár valami könnyű elbeszélés öntudatlan metafizikájából; nos, igen, hát persze, ez valóban fölkeresendő állomása egy leendő ígéretes pályának, esélyes díszlete egy zavarba keveredett érzésnek: bánat-örömmek, öröm-búnak, hitegetésnek és hitszegésnek, ahogy ilyenkor általában lenni szokott, jöllehet, ezt az éles *általában*-t a legnehezebb elfogadni, akkora blama otromba mindennapisága, holott éppen a szuverén egyéniség határozott fölmutatása, önálló döntésképesége a cél, elfogadása olyasminek, amit a társadalom, nemhogy szubvencionálni, megérteni sem képes, netán vállalva a kitaszítottságot; milyen gúnyoros a lovak nyerítése a túlmelegedett istállóból –

ezek a zeneietlen hangok értelmezhetők csábításként egy könnyed alkonyi vágásra a tágas réten, amit a meghívó, a fiatalabb B. már annyiszor kipróbált és élvezett, célozgatott is rá a másíknak, aki *nem lehet még harmincöt éves (a halántékai fölött kissé deres a haj, mint az erélyes embereké sokszor)*, ezáltal némiképpen K. is bemutatva; hát még ha nem csupán *rongálatlan vonásairól, választékos öltözékéről* esnék szó, de kivételes testmagasságáról, ugyanis jó két méterre megnőtt; B. nem mondható ugyan alacsonynak, mégis körvonalatlan alárendeltséget hámoz ki természetük szembeötlő különbözőségéből, olykor nyomasztja a kíméletlen arány;

aztán egyszerre eltűnik a bántó különbözőség: a folyóparton állnak, közös elhátározással vetkőznek, fürdődresszre váltanak, B. a vízbe ugrás kipróbált helyszínét kutatja a parti fűzek között, ahonnét esztendő óta nekivág a folyó kiszélesedett, lelassult kanyarulatának – szemben a túlparti fővényszőnyeggel, csobbanva merül alá a fák árnyékában elsötétült vízbe, hosszan hűti fölhevült testét úgyszólván a meder aljához, a kutakodó márnák, harcsák homokjához tapadva, följöve pedig K.-nak csak a fejét látja, ezúttal a folyó jótékonyan kiegyenlítette a különbséget, bár a hosszú karok lendületes csapásai voltaképpen utalnak a kivételes testmagasságra, noha nincs

köztük versengés, B. szaporázza saját karmozdulatait, miközben oldalról pislog társa felé, ahogyan amaz hasonlóképpen igyekszik követni a másikat tekintetével; itt a vízben nem próbálkoznak társalgással, valójában nincs mit folytatniuk, az idáig vezető úton inkább az izgatott némaság, semmint a fölszínes locsogás uralkodott; nyilvánvalóan vártak valamit egymástól, amit a beszéd talán bagatelizált volna, K.-t a kíváncsiság mozgatta, megismerni B. világát, az utóbbit a várakozás, hogyan fogadja vendége a számára új körülményeket –

– hát itt laksz –

– *nem lakom sehol... nem sok fűz már ide*; talán ez a víz, talán ez a puha füves part, talán a forró napsugár –

ugyanabban a pillanatban indultak kifelé a vízből, *azt gondolták, tudják, hogy milyen emléküik lesz erről a partról: egy pár barátságos óra, egy csendes búcsúzás és egy tökéletesen kellemes nap emléke*; olyasmik, amelyek mindössze a kívülállóknak tetszenek banálisnak, aki átéli, tisztában van vele, miféle partokat kutatott föl, merrefelé csábította a folyó szemérmes áramlása; szóltan elégedettséggel heverték egymás mellett, *lehunyták szemüket, hadd süsse őket végig a nap*, hallgatták a fű rejtettjeinek méla zümögését;

mellük erősen zihált, ámbár nem föltétlenül az úszás fizikai megerőltetésétől, hiszen az aligha lehetett kimerítő –

másféle hevesesség lehetett, ami tüdejüket fölzaklatta, másféle és alighanem megnevezhetetlen, bevallhatatlan;

mindkettejük számára világos volt: a magány foglyai, jóllehet, különösebben nem igyekeztek ebből az állapotból kitörni, inkább a konkretizálhatatlan szenvelgés ejtette csapdába B.-t is, K.-t is, majdhogynem kellemesen érezték magukat helyzetükben, egyformán elunták a szertelen városi forgatagot, a folytonos megfelelést – lett légyen bármennyire kitűnő – a nyughatatlan társasági életnek, az energiákat fölöslegesen pocskéoló vitákat, vagy éppen tűnt szerelmeket, alkalmi viszonyokat, amelyeket jobbra sanda pletykák táplálnak (vagy éppen gerjesztenek), és egyaránt kíváncsiak valami más, valami magasztosabb, őszintébb kapcsolatra, amely képes lesz föloldani a csalódásokat, az unalmat, hiszen jól látta K., mennyire idegen az a világ B. számára, amely nem kívánt ismeretségekre kötelezi csupán amiatt, hogy véletlenül részese egy vonzó-taszító közegnek, és – persze – nem maradt B. előtt sem titok, hogy a sokoldalúan képzett, ragyogó pálya előtt álló K. mennyire viszolyog világa levegőtleniségétől, ámbár időnként talán irigyelte (*könnyű annak, aki sok mesterséghez ért* – jegyezte meg egy alkalommal), valójában tengődtek, semmint lelkesültek az ideiglenesen elhagyott nyüzsgésben; mégis, milyen tétován, milyen visszafogottan nyilatkozik K. addigi élete nagy érzeményszerű, mennyire szemérmes beszámolója: *egy párizsi tanulóat ismertem egyszer. eszes – nem – lángelméjű ifjú. óriási léptekkel haladt, előtte végtelen pályák nyíltak meg mindenfelé. most egy orosz szobában él és fest misztikus Blake-szerű képeket; a falnak fordítja őket, hogy ne lássa, mikor készen vannak, s nem mutatja meg senkinek*; B. pedig tudott mindent arról a szenvedélyről, amely K.-t a festőhöz kötötte, noha a képeket nem látta, alighanem A *fürdőzést* sem soha,

ezt a Picasso (*Avignoni kisasszonyok*) ihlette művet – a valóban Blake-s átírással, ennek ellenére imént a folyóban olyasféle érzések berzengették, akár a sosem látott kép emanációja;

megkönnyebbüléstől szabdalt feszengés volt ez a heverészás a kora őszi melengető napsugárzásban, viszont nem volt fikarcnyit sem pihentető, ha egyszer azt a bizonyos zihálást alig-alig sikerült fékezni, minduntalan újrahevítették az emléktöredékek, újra a száradó bőrök halkuló illata –

K. próbálta meghívóját faggatni, nem hiányzik-e neki a város társasága, az a minduntalan újdonságokkal, meglepetésekkel, újabb ismeretségekkel mozgásban tartott levegő, amelyben – végtére is – az ő egyértelmű tehetségére derülhetne fény, valahogy beemelhető lehetne a köztudatba; ott az a lelkes filozófus vagy nyelvtudós, aki folyóiratot is indított a városnak, kiállítja azokat az izgága festőket, akik voltaképpen megbotránkoztatást céloznak műveikkel, közzé tesz érthetetlen versszüleményeket, alig követhető elbeszéléseket, hírelt a kirívó színházi eseményeket, ugyanakkor pontosan tudta, a válasz nemleges lesz, föloldhatatlan makacssággal határolja el magát a minap még számára is vonzó környezettől és jelenségektől, rádöbbsent a következetes visszavonulás méltóságára a kifosztott remény árnyékában –

B. ellenben a hatalomra, társadalmi elismertségre törő embert igyekezett kiragadni társa jellegzetes pózaiból, amelyeket néminemű öntetszelgés színezett esetenként komolytalanabbra, holott a szándék föltétlenül őszintének hatott;

ezek a tapintatlanság határait súroló érdeklődések, netán már valóban faggatózások semmi esetre sem szolgálták a feszültség csökkenését, amely feszültség voltaképpen bizonyos érzékelési pontok földerítését célozták, azokat a réseket kutatták, amelyeken át be lehet hatolni a másik túlságosan körülbástyázott magánszférájába, ki lehet tapintani a kapcsolódási lehetőségeket, a szabad vegyértékeket (alkalmasint kémiai relevanciával is); úgy tetszett, a hűvös víz alaposan fölfrissítette őket, leöblítette róluk a fölszínes mélabút, amit mindketten bőrükön viseltek, egyre jobban az őszinteség nyiladozott már-már kényes párbeszédükben, ám pontosan erre a nyíltságra volt a legnagyobb szükségük, ennek vágya ziháltatta tüdejüket a pihenésnek vélt napfürdőzésben, illetőleg, a vágyakozás leplezése vagy visszafojtása, mindent összezavarhat egy tolakodónak vélt gesztus, amiből – természetesen – nekirugaszkodások és visszakozások következtek, ismétlődtek – az óvakodás nyilvánvaló jelei (mint az önsanyargatás hagyományos formái);

reménykedve nyilatkozott az ilyesféle megpróbáltatásokról B. egyik K.-hoz írt levelében: *persze az is lehet, hogy az uralkodó bolygóm (a Mars, ami egyébként kegyetlen intellektusom eredője is) heves befolyása mindennemű vízenyős és borongós kedélyállapotokat kihajt a szervezetemből az elkövetkező időben*; abban a pillanatban, a füves folyóparton éppen hogy az „elkövetkező időben” hasaltak, valószínűleg azonban konkrétabbnak érezték a helyzetet, semhogy az idő szerkezetét bolygatták volna benne, félreismerhetetlenül a *most* mindenhatóságára vadásztak, föl-földuzzadó heveséssel vagy elakadt lélegzettel, mégis szemérmesen;

a táj finom részvéte némileg szelídített a helyzeten –

dongók, méhek zümmögtek egyhangú dallamaikat a part sárga virágaiból, hölgy-mál, szarvaskerep, pityang, csorbóka mostanra ritkuló aranya vonta magához a szorgos mézgyűjtőket, a mind fakóbb katángokra legföllebb a szenderek vagy a nedves fővenyről még elkóborló boglárkalepkék vetettek röpke pillantást, fönt az ég kék magasságában két ölyv (pár?) körözött, ők viszont mindezt egységes és általános harmóniaként vették tudomásul, figyelmük nem akadt el, nem ragadt le egyetlen részletnél sem; szeptember egyelőre nem érezte a hervadás közeledését, még csontokat melegítően forró volt, fontolgattak is egy újabb megmártózkodást a folyóban, de borzongva elvetették mondván, most szárazon fölöltözködhetnek, visszaindulhatnak a kastélykertbe, netán a kastély emeleti teraszára, amely ilyenkorra már árnyékban van, mivel keleti fekvésű, alkalmas egy langyos tea mellett elmerengeni a szellem dolgai fölött;

lassan szedelőzködtek, úgy tettek, mintha a cihelődés, az öltözködés minden figyelmüket lekötné, magukban azonban alighanem végtelenül sajnálták a csiklandós, noha izgató eszmecsere abbamaradását, jó lett volna, ha legalább az irányultsága bizonyossággá válik mindkettejük szemében; B. már egyszer megfogalmazta: *sokáig tartó feszült érzesi állapotban nincsenek kedélyhullámzások*, de legalább is nem zuhan el a hangulat a végletekbe, a kimondatlan, amelyben annyira elmélyült makacssággal kalandoztak, végtére kimondatlan maradt, ámbár aligha ismeretlen –

hátról, a kertészet felől léptek be a parkba, a kis kertészház mellett, ahol véget ért a téglafal, amely az út felől kerítette el a kastélyt és környezetét, keskeny ösvényre fordultak, almafák alatt haladtak, B. fölvert a fűből egy sötétpiros almát, füle mellett megrázta, majd megismételte K. fülénél szintén:

- csörgőalma, itt így hívják –
- mi csörög benne?
- magjai a magházban, amikor beérik –

K. gyermeki örömmel rázogatta mögötte az almát, amíg a kastélyhoz értek, hallotta maga mögül a zörgést, ahogy a keskeny ösvényen egyesével haladtak, a másíknak fölfedezés számba ment ez a játék a gyümölcscsel, zavaros jelképek tódultak egymásra fejében, szerette volna tudni, B.-ben munkált-e célzatosság, amikor fölhívta figyelmét erre a játékra, ám nem tudta, miként fogalmazza meg érdeklődését úgy, hogy kerülje a direktséget, illetve, lehetősége legyen visszaburkolására, ha esetleg ízlésén túl kibomlott volna; megkönnyebbült volna, ha tisztázódik, része-e ez a gyerekjáték annak a nagyobb játéknak, amelybe egy ideje helyüket keresik, föltehetően mélyebben magába véste barátja súlyos, nem is föltétlenül eredeti, klasszikusokat idéző maximáját: *az alacsony ösztöneit aki el bírja nyomni, az még nem nemes ember. a nemes ember az, akinek nincsenek alacsony ösztönei*, amihez – persze pontosabban kellene ismerni, mit tarthat alacsony ösztönnek, mennyire diktálják gondolatait a rajta kívüli világ penészes normái –

aztán a teraszon, amely úgyszólván a kastély körüli mély árok (ki tudja, mi célt szolgált, ha egyáltalán) fölé nyúlt, és sajátos perspektívájából szinte más arculatát mutatva a parknak, kiderült, B. új olvasmányélményéről szeretne beszámolni, amelyre,

szerzőjére már levélben lelkesedve utalt: *ő az egyetlen, aki szembe mer szállni a téméd sebhová sem vezető gondolattal (például az igazságról és egyebek), úgyhogy bármit is mond, az csak eredeti lehet*, látszik: prófétát talált magának – (mint annyian mások akkoriban) az eretnek német személyében:

– *olvastál már Nietzsche-t? vagy a cambridgei filozófia tiltja?*

– úgy gondolod, megtilthatnak nekem azok bármit?

fölszabadultan összevetnek, B. már-már egy szuszra fölmondja a *Túl jön és rossz-szon* legmarkánsabb tételeit; világos, hogy magát, saját vívódásait olvasta bele a vonzó igékbe, az új morál készítésébe, eufóriája többet árul el önmagáról, semmint a kemény textusról, K. pedig kizárólag erre figyel föl, pusztán amiatt is, mivel a lelkesedés tárgya eladdig nem került kezébe, de – persze – sokat hallott az egyre divatosabb szerzőről, sikere közhelyeivel jobbára találkozott; kissé sokallta a vélelmezett egzaltációt, némiképpen idegennek is ítélte B.-től, nem tudhatta ellenben, milyen állapotban van viszonya Noélhez, aki ezekben a pillanatokban talán valahol Svájcban utazgat családjával; arról voltak ismeretei, mennyire megviseli B.-t a kapcsolat szeszélyessége, amely időnként olyan kifakadásokban nyilatkozik meg, mint a *túl erőtlen vagyok abhoz, hogy...* amely főként kelletlen föladatok hártására vonatkozik, néha pedig tartósabb hangulattá szélesedik, féltékenység gyötri, szenved az elképzelt álhatatlanságtól, a vetélytárs esetleges megjelenéseitől, versekkel traktálja az is, talán jobbakkal, mint ő, aki olyan körülményesen húz ki egyet-egyét a fejéből, még a leveleiben is rákérdez riválisára;

– nem mintha az istentelen dolog volna – fújja ki magából a megértést egy súlyos lélegzettel –

a főlzolgaló lépett ki a teraszra kezében nagyobb ezüsttálcával, a kívánt teát hozta, sőt, kristályüveg desszertes poharakat szintén, mindezt szépen eléjük rendezte az asztalkára:

– parancsoljanak, hoztam egy kis behűtött almakompótot, ha megkívánnák, és ezt a kekszet –

B. megköszönte és nyomban elmondta az idősebbnek, mi a kínálat, aki nevetve rázta felé az asztalon díszelgő csörgőalmát; úgy ítélte meg, alkalmas a hangulat kérdése föltevésére:

– *miért élsz egyedül?*

B.-t voltaképpen nem lepte meg a kérdés, kimondatlan benne volt már a folyóparti diskurzusban, de nem akart azonnal válaszolni, nem szeretne volna leleplezni magát, mennyire foglalkoztatja ez a probléma, azt még annyira sem akarta, hogy a gyors válaszból nyegleséget vagy olcsó hártást kelljen kihámoznia hallgatójának, kivárt az illendőség határáig, teáját kavargatta, belekóstolt a tejszínhabbal ékesített kompótbá, mintha csak nyelvért kellene fölkeszítenie a megfontolt válaszra, amelybe aztán lassan, kissé akadozva, mégis viszonylag pontosan fogalmazva kezdett bele: szabadságáról beszélt, amelyet nem szeretne föladni, ugyanakkor ez a határozott igénye nem jelenti azt, hogy nem értene meg másokat, akik egyébként – akár elfogadják őt, akár nem – érzékelnek benne egyéni értékeket, esetleg éppen ezt a szabadságeszményt;

nekem kell, hogy azt tehessem, amit akarok, amit – természetesen – úgy gondolt, már-mint önmagával, semmi esetre sem mások szabadságának sérelmére, csupán annyiban, amennyiben a világ *akarata és képzet*, más pálya az övé, mint beszélgetőtársáé, aki – erős akaratával is – szolgálatra szegődött, rangos pozíciót foglal el a tudományos és a gazdasági életben, akarata érvényesítésében a matematika szilárd logikája támogatja, ám B. szerint ez nem szabadság így sem, előbb-utóbb belefásul majd a küzdelembe –

(most már nem tétován beszélt, hanem gyorsan, bátran /mint aki lelke mélyén rejtelmes kopogást túl akar kiáltani/ s a biztonság meglegedettségével nézett fel)

kétségkívül a gyakorlati szellem és az elvont szellem ideája ütközött a hosszúra sikerült önelemzésben, talán túlzottan is kiélezetten; K.-nak jócskán maradtak fönntartásai a heves fejtegetés után, nagyon is érezte ennek a steril elgondolásnak a bökkenőit, tapintattal bár, de egyértelműen mutatott rá gyöngéire, majd ekként összegezte egyetlen súlyos kérdésben:

– teljesül-e természeted igaz akarata most, mikor csak lopva közelíthetsz valakihez, csak mikor az, minden környezetéből kiragadva, az elmékedécek szigetére vetődik?

B. megértette a kérdés kettősségét, kicsit zavarta a nyilvánvaló utalás bizonytalan és küzdelemes, ám szevedélyes ragaszkodására a kétségeit alig-alig oldó viszonyához, annál is jobban feszélyezte a palástolatlan áthallás emerre a kapcsolatra, amelyben az elhallgatások sokkalta súlyosabbak, mint a kifejtések, kettejük tisztázatlan (tisztázhatatlan?) függőségére, arra a minden pillanatukból kibukkanó türelmetlenségre és fogva tartó társadalmi illemre, megszokásra;

az Éden komiszsága – summázhatta volna poétikusabb lendülettel, egyúttal kétségtelen belenyugással –

K. a kompótját turkálta, ugyanakkor figyelmesen hallgatta ifjabb barátja részletező beszámolóját élete itteni szakaszáról, amelyet az rövidítve ugyan, de újra átélt minden egyes hazlátogatása alkalmával; tudott testvéreiről, egyiket-másikat ismerte is, B. anyjának intelligenciája, irodalmi műveltsége kellemesen meglepte, el tudta mindannyiukat képzelni ebben a kissé túlromantizált kastélyban, a borostyánnal futtatott falak között, a kert *(a kétszeresen Éden)* óriásfái alatt, a szeszélyesen kanyargó sétányok keskeny járatain, a józanul szükös kiszolgáló személyzet gondozásában, vagy akár a munkában, amelynek valamilyen változatát a család minden tagjának kötelessége végezni, senki nem henyélhet tétlen, szinte napi program szabályozza a vidéken gazdagnak minősülő könyvtár rendszeres fölkeresését, mindannyiuk klasszikus műveltségének szerény alapját, szellemi érdeklődésük hiteles támaszát, jóllehet ismerte B. lekicsinylő véleményét, aki kimeríthetetlen humorforrásként kezelte a nagyrebecsült nemzeti klasszikusokat;

minden esetre ahhoz, hogy B. olyan szépen, mondhatni „ékeszólóan” tudott fogalmazni, hozzájárulhatott olvasottsága, a klasszikusok ismerete (még ha K. nem ítélhette meg nyelvismeret hiányában, mennyire), és annak idején ez ugyancsak sokat nyomott a latba, hogy szívesen ajánlja *Apostolnak* abba az exkluzív társaságba, amelyben maga jeles tag volt, mi több, egyenesen onnét válogatta közelebbi partnereit;

elnézte most is – talán tárgyilagosabban, mint pár évvel korábban – ezt a jó arcú, szelíd fiatalembert, fölfedezte vonásaiban, nyílt tekintetében ugyanazt a hajlamot a lemondásra a világ szokványos értékeiről, tolakodó ajánlatairól a szintúgy szokványos boldogsághoz, becsülte benne az eltökéltséget, a megingathatatlan törekvést a minőségi életre, a kifinomult szellemiségre, a korszellem tudatos befogadására, az intelligencia megnyilatkozásaira, valószínűleg látta benne a gyorsan épülő tehetséget szintén, pillanatig sem irigykedett rá, pillanatig sem szégyellte, hogy elbűvöli kisu-gárzása, tudta, hasonlóképpen érzik mások is ezt a hatást, hogy megnyilatkozásait figyelem kíséri; azt megintcsak pontosan érzékelté, hogy van valami aggasztó koraerettség abban a lelki fejlődésben, szemléletbeli haladásban, amely barátját egy mindinkább körvonalazódó *érzéki* bölcsélet irányába hajtja, valamilyen szenzualizmusfélét igyekszik beletöltögetni a nietzsche-i „istentelenségbe”, mindennek célja pedig eljutni szintén egy új *igazsághoz*, alkalmasint az önigazoláshoz;

– *mégis, téged tragikum nem kergetett ide. ide téged nem is kergettek. miért élsz egyedül és nem az emberek között?* – nyomatékosította korábbi fölvetését K. makacsul; végtére is ez volt számára a lényegi kérdés, legkivált erre várt volna hiteles választ, már a meghívás elfogadását jobbra ez motiválta, sorsfordító feleletet remélt tőle –

– *nem merek. nem is akarok megtenni semmit, amitől elmúlik a vágyam... hiszen te mondod, a vágyaink magunk... kielégítenéd, hogy elmúljanak?*

K. inkább az *akarat*, az akarás felé hajlott, abban vélte meglelni élete hajtóerejét, B. tárgy nélküli vágyát üresnek érezte, nem értette körvonalalanságának jelentőségét, negatívnak ítélte a benne vélelmezett függetlenséget, B. viszont K. akarását találta idegennek a személyiség természetétől, az önmagán kívülre irányuló cselekvést ön-földadásnak minősítette – akárcsak társa – jellegzetes erő kultuszának;

(mi, kívülállók tudjuk, miért maradt K. visszafogottnak, szerényebbnek az eszmecserében: emlékezetét még mindig alaposan terhelte a tegnapi nap kudarca, amikor – kerülve a nézőközönséget – megkísérelte meglovagolni B. pejkióját, de szinte azonnal leesett róla, amint a kezes állat meglódult, pontosabban: lecsusszant, hosszú lábának köszönhetően hamar talajt érve, és azonnal észrevéve, hogy B. kishúga tanúja a jelenetnek, megeskette, ne szóljon az esetről senkinek, hiúságát sértette volna; gyanakodott, hátha B. mégis értesült róla; hogy festhetne hát ezzel a kudarccal illusztrálva magasztos elmélete az erőről?)

B.-t mindegyre a fölfedezés óhaja gyötörte, az újabb és újabb ismeretlen utáni vágyakozás, amely sosem igazán beteljesülés, sokkal inkább fölerősödött impulzus a következő kalandra, állandó késztetés a nyugalom földadására, és az izgalom szinten tartására – lett-légyen fizikai vagy szellemi mozgalmasság, ha egyéb eszköze, tárgya nem akadt, valóban a lovaglás nyújtotta ismételten a szolidabb kalandot, arról nem szólva, hogy a hosszabb vágtaokban kifuthattak nyugtalan agyából frissebb ötletek, netán csak ötletcsírák;

– *az Éden jámbor komisszája* – summázta olykor magában józan belenyugvással – most már nem pusztán arról volt szó, hogy a keletre néző teraszról a napot kitarkarta a kastély tömör épülete, hanem félreismerhetetlenül közeledett az alkonyat,

egyre kevesebbnek érezték nyáriás öltözküket, a fények a kert zugai között megritkultak (*a fák még esti napsugárban állnak*), az árnyak mindjobban egybe mosódtak, sőt, mintha a távolabbi sűrű kőkénybokrok alatt vékony ködpázmák kúsznának a látótérbe: szeptember diazkrét figyelmeztetései, amelyek a kora délutáni nyár kecsegtető illúzióit vonják vissza –

a táj szép lassan, alig észrevehetően kezdte visszatükrözni azt a kedélyállapotot, amelybe hosszas társalgásuk, egymástól elrugaszzkodó okfejtéseik szükségképpen besodorták őket, ezt pedig el kellett fogadni mendkettejüknek, nem hagyatkozhattak szemrehányásokra, oktalanság lett volna egymás hibáztatása, ellenkezőleg, sokadik alkalomnak könyvelték el egy olyan kísérletben, amely – úgy tetszik – adandó hangulatokban újabb próbálkozásra ösztönzi őket, noha nem a kudarcot látják meg benne, hanem a nézetek okos finomítását (*álmatlan álom a való* – szögezi majd le B.), az átalakulóban föltáruló őszi alkonyat jeleit mégis jelképeként igazítják magukra – mintegy sorsot imitálva belőlük...

